

A magyar szociológia története

A szociológia hazai fejlődése

Bevezetés a szociológiába kurzus

WJLF

Pecze Mariann

Születése (XX. sz. eleje)

- 1825 MTA alapítása
- 1867 kiegyezés OMM (polgári értelmiség kial.)
- Fórumok: 1900 Magyar Társadalomtudományi Társaság
1901 **Huszadik Század** c. folyóirat („a szociológia első magyar műhelye”)

Huszadik Század:

1900–1919 között megjelent haladó, polgári, társadalomtudományi folyóirat, amelyet 1901-től kezdve a Társadalomtudományi Társaság adott ki.

Gratz Gusztáv (1900–1903),

Kégl János és

Somló Bódog (1903–1906),

1906-tól megszűnéséig **Jászi Oszkár** szerkesztette.

A Huszadik Század az első, valóban jelentős szociológiai folyóirat Mo.-on, amely a korabeli szociológiai irányzatok ismertetésén, hazai kutatások eredményeinek közreadásán túlmenően figyelemmel kísérte a szociológiával rokon etnológiai munkákat, és helyt adott társadalomnéprajzi tanulmányoknak.

A Huszadik Század köre

- Kialakulása:

Pulszky Ágost és Pikler Gyula egyetemi tanárok

- **Jászi Oszkár** (1875-1957) a csoport vezetője, 1906-tól szerkesztője

A MONARCHIA JÖVŐJE: A DUALIZMUS BUKÁSA ÉS A
DUNAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

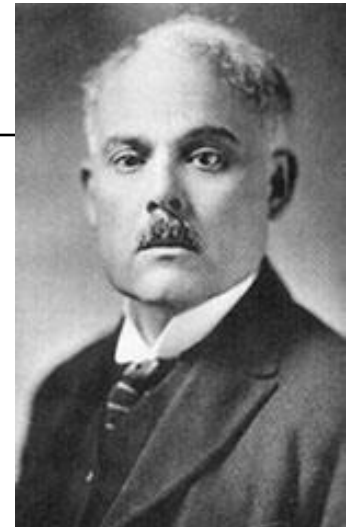
<http://mek.oszk.hu/02200/02222/>

- **Szabó Ervin** (1877-1918)

- Braun Róbert faluszociológia

- Buday Dezső egykerendszer Dél-Dunántúl

Majd: I. vgh., Tan.közt., bukása: a fejlődés megáll, nincs pénz és intézményi háttér

Huszadik Század

1900–1919 között megjelent haladó, polgári, társadalomtudományi folyóirat, amelyet 1901-től kezdve a Társadalomtudományi Társaság adott ki. Gratz Gusztáv (1900–1903), Kégl János és Somló Bódog (1903–1906), 1906-tól megszűnéséig Jászi Oszkár szerkesztette.

Létrehozását a polgári radikális körök szorgalmazták, de 1906-ig a társadalomtudomány valamennyi hazai művelőjének összefogására törekedett politikai pártállásra való tekintet nélkül. 1906-tól, a Társadalomtudományi Társaságban bekövetkezett kettészakadás következtében elsősorban a polgári radikalizmus ideológiai fóruma, amelyben helyet kaptak marxista tudósok is, köztük Szabó Ervin írásai is.

A folyóirat jelentős szerepet játszott az 1918-as öszirózsás forradalom eszmei-politikai előkészítésében. 1919-ben a Magyarországi Tanácsköztársaság megdöntését követően betiltották.

A Huszadik Század az első, valóban jelentős szociológiai folyóirat Magyarországon, amely a korabeli szociológiai irányzatok ismertetésén, hazai kutatások eredményeinek közreadásán túlmenően figyelemmel kísérte a szociológiával rokon etnológiai munkákat, és helyt adott társadalomnéprajzi tanulmányoknak.

mtd@ A MAGYAR TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK DIGITÁLIS ARCHÍVUMA © dr. Reisz László

mtd@

HUSZADIK SZÁZAD

1900	1901
1902	1903
1904	1905
1906	1907
1908	1909
1910	1911
1912	1913
1914	1915
1916	1917
1918	1919

Ha rozoga lett a házatok, ha dűledeznek a falai, mit csináltok? Zászlót tűztök ki rá, avagy nemzeti színűre festitek, hogy össze ne omoljék?! Ugy-e nem, hanem megerősítitek a falakat, esetleg új fundamentumot ástok neki. A nemzet házával is úgy van: a külső dísz mit sem használ, ha az alapok ingadoznak. A nemzeti lét alapja pedig a nép ereje, gazdasága, műveltsége.

Jászi Oszkár
1875-1957

SPENCER HERBERT LEVELE A HUSZADIK SZÁZADHOZ.

Azevolutionista bölcsészeti nagy megalkotója a következő levelet intézte lapunkhoz:

5, Percival Terrace,
Brighton,
23, September 1899

Dear Sir

I rejoice to learn that you propose to establish a periodical having for its special purpose the diffusion of rational ideas, — that is to say, scientific ideas, — concerning social affairs. All the world over down almost to the present time, a society has been regarded as a manufacture and not as an evolution. Nothing like a natural order of social phenomena has been recognized, but always it has been tacitly assumed that the order of social phenomena is determined by governmental actions.

You will doubtless find it a hard task to undeceive your fellow countrymen on this matter. I cannot, however, but applaud the attempt you are about to make, and wish that elsewhere the example you set may be followed.

Sincerely yours

Herbert Spencer.

Magyarul: Örömmel értesültem, hogy egy olyan folyóiratot szándékoznak kiadni, a mely különleges céljául tűzte ki a társadalmi kérdésekre vonatkozólag a rationalis — azaz tudományos — eszmék terjesztését. A társadalmat úgyiszólván mindegyideig mesterséges csinálmánynak és nem fejleménynek tartották. Egyáltalán nem ismerték fel a társadalmi jelenségek természetes rendjét, hanem hallgatagon mindig feltételezték, hogy a társas élet tüneténeinek rendjét kormányzati cselekmények szabják meg.

Kétségtelenül nehéz dolog lesz honfitársaikat e kérdésben felvilágosítani. Bármint legyen is, a magam részéről csak melegen üdvözölhetem törekvésöket és kívánom, hogy példájokat másutt is kövessék. Igaz hívük

Spencer Herbert.

HUSZADIK SZÁZAD

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
ÉS POLITIKAI SZEMLE
SZERKESZTI JÁSZI OSZKÁR.

XIX. ÉVFOLYAM
39. KÖTET
3. SZÁM
1918 SZEPTEMBER

TANULMÁNYOK

Jászi Oszkár: A nemzetiégi kérdés a társadalmi és az egyéni fejlődés szempontjából 97

SZEMLÉK

Elek Vidor: Szellemi élet orosz fogságban 112
Zoványi Jenő: A református egyház és a tudomány szabadsága 121
Isac Emil: Csabur György 125
Neményi Ernő: Szabadkereshedelem és világbéke 127

KÖRTÖRTÉNETI JEGYZETEK

A magyarság a világsajtóban (Jászi Oszkár). — Hogyan jósolta meg Román Holland a szellemi nemretköltség összerokadását? — A Kohlerék (—v.) — A demokrácia vallási gyökerei (J.). — Ausztriához nincs semmi közünk (B. H.). — A diadalmas szellemiség. — Antiszemitizmus néldópenzen (—n.) 131—141

A részletes tartalomjegyzék folytatása a boríték 2. oldalán.

ELADJA AZ ÚJ MAGYAR- FŐBIZOMÁNYOS: LANTOS A.
ORSZÁG RT. BUDAPESTEN IV. MÉRHEFD SZULTÁN-UT. 3.

Kiadr. má. 11. sz.

1920-as évek

Az a hazai szellemi élet számos, a társadalomtudományok terén is alkotó tagja hagyta el az országot (ekkor emigrált Lukács György, Balázs Béla, Fogarasi Béla, Jászi Oszkár, Polányi Károly, Mannheim Károly, Hauser Arnold, Kassák Lajos, Moholy-Nagy László)

1920 (Num. Clausus) a **kirekesztő politika felerősödése** a szociológia szempontjából sorsdöntővé vált:

„nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a korábban a szellemi élet peremén tenyésző antiszemitizmus az eleven nacionalista légkörben a szellemi élet központjait is elérte, márpedig a Durkheimet ismerők jelentékeny része zsidó volt”

Az 1930-as évek szociográfiai irányzata

1. Statisztika

(a kiegyezéstől a '80-as évekig kiemelkedő)

2. Népi írók mozgalma

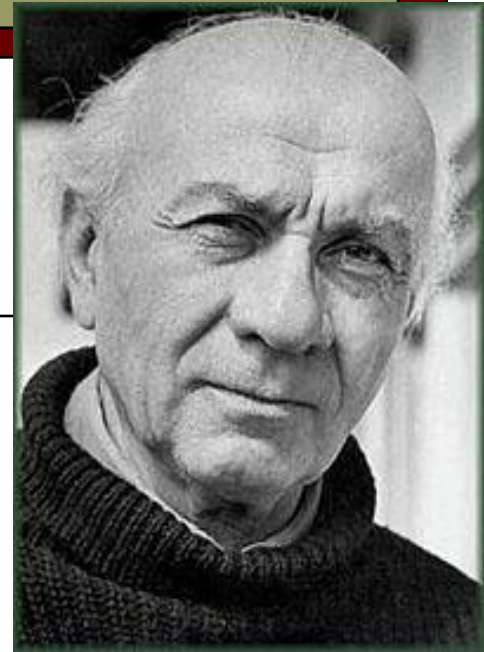
Leíró társadalomtudomány; a történesek, életsorsok hű visszaadásával irányítja rá a figyelmet a szociális gondokra. Egy-egy társadalmi réteg, csoport, település vagy tájegység életmódját mutatják be.

1. Munkásszociográfia 1919 előtt

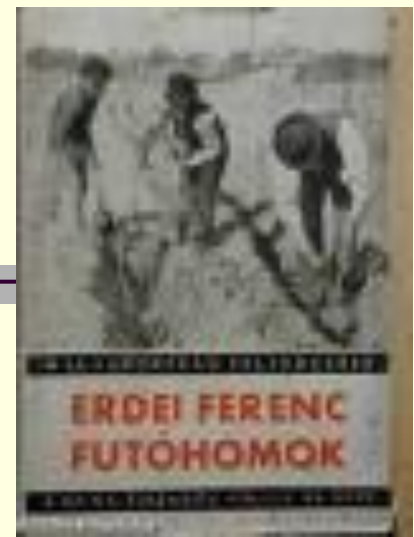
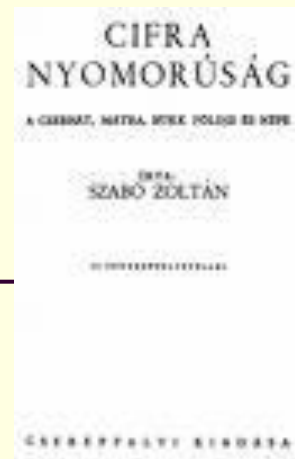
Anyagi létfeltételek; egészségi, lakás, munkahelyi viszonyok; női- gyermekmunka; munkabér- munkaidő adatok...

2. Falukutatás

Illyés Gyula (1902-1983) (szépirod), **Féja Géza** (1900-1978) (újságírói), **Erdei Ferenc** (1910-1971) (tudományos)

rendszerkritikai tényfeltárás

- Duna-Tisza köze
- Hajdúság
- Viharsarok
- Északi középheg.
- Dunántúl

Erdei Ferenc
Veres Péter
Féja Géza
Szabó Zoltán
Illyés Gyula

Magyarország felfedezése sorozat
(Szépirodalmi Könyvkiadó)

Számos tanulmány letölthető:

<http://www.magyarorszagfelfedezese.hu/index.php?m=3&new=0>

Erdei Ferenc

(Makó, 1910–Bp., 1971)

1930- as évek

- Az egyetemek egyik feladata a szociális feszültségek csökkentése lett volna
- A gazdasági válság hatásai a felsőoktatásban: egyre nagyobb mértékű leépítések, összevonások és a tandíjemelés folyamatos politikai vitát generált
- „áldozatos, szolgálatára mindig kész és különösképpen alkalmas, erős magyar nemzedékek nevelése”
- 1937 - több népi író (köztük Kovács Imrét, Féja Gézát és Veres Pétert) perbe fogtak izgatás vétsége miatt, nemzetellenesnek minősítve szociográfiai munkájukat

szociológiai tárgyú oktatás a hazai egyetemeken

- a budapesti egyetem jogi karán Pikler Gyula, 1930-tól az újkori egyetemes történeti tanszékén Hajnal István,
- Nagyváradon Somló Bódog adott elő,
- a szegedi jogfilozófia tanszéket 1929-től Horváth Barna vezette, a statisztika tanszéket 1921 és 1926 között Laky Dezső,
- Pécsen 1940 és 1944 között Weiss István oktatott

DE: ezek nem léptek vagy léphettek fel
diszciplínateremtő igénnyel

1942 - szociológia tanszék

Pázmány Péter Egyetem bölcsészkarára Dékány István vezetésével társadalomelméleti (szociológiai) tanszék megalakulása

DE:

- A működő professzorok között nem alakult ki kooperáció, egymástól elszigetelten dolgoztak
- alapvetően nem voltak képesek termékeny kapcsolatot teremteni a kívülről, pl. a szociográfiából érkezőkkel sem

Hegedüs András (1943):

„a magyar életnek sokkal több szociológiai tudásra és belátásra van szüksége, mint amennyit egy tanszék kisugározni tud, de szükség van az egyetemi képzettségű középosztály, a »kész« doktorok szociológiai továbbképzésére és a szociológiai tudománnyal való állandó kapcsolatára.”

Lásd bővebben: Szabari Vera: Az első budapesti társadalomtudományi tanszék születése és bukása (1942–1945) 11h: Szociológiai Szemle 24(3): 61–83. http://www.szociologia.hu/dynamic/szabari_vera.pdf

akadályok a szociológia intézményesülésének folyamatában

- Az egyetemi autonómia erőteljes korlátozása,
- a zsidóságot érintő támadások
- Az ideológiai légkör, mely meghatározta a társadalomtudományok közötti hierarchiát is

- a századelő hazai szociológiája nem volt kellően „tudományos”,
- szemléleti-módszertani alapjai sok szempontból maguk is elavultak voltak

- Fejlődik a szociológia mint katedratudomány,
 - részint mint szakszociológia (Hajnal István történetiszociológiája, Horváth Barna jogszociológiája, Magyary Zoltán és iskolája közigazgatás-szociológiai vizsgálatai, vagy Molnár Antal zenetörténeti szociológiája),
 - részint mint általános szociológia (Dékány István).
- A másik irányzat a társadalomkritikai népi szociográfia.

1945 utáni időszak –
empirikus szociológiai
kutatás

-
- jelentős elitcsere a társadalomtudományok területén is (Dékány lemondatása)
 - A szociológia létrehozásának körülményei, Dékány munkássága nem volt alkalmas arra, hogy kiépüljön e tudományterület autonómiája, az azt biztosító személyi és intézményi feltételrendszer
 - nem alakult ki egy önálló szociológiai szaktudás, speciális szakértelem
 - A politika és a tudomány közötti határ átrendeződés alatt állt (az alig intézményesült szociológia és politika közötti határ könnyebben átjárható, mint a természettudományoknál) - kíméletlen és kapkodó értelmiségpolitika

A csend és tilalom évei (1949 – 1959)

Erőszakos, nagymértékű társadalmi mobilitás

1946 - Pázmány Péter Tudományegyetem, Szalai Sándor által vezetett szociológia tanszék (Társadalomtudományi Intézet) (Mannheim, Erdei felkérése)

Szociológiai kezdemények elnyomása (1948- Szalait tudományos kémkedés miatt elítélték, bebörtönözték) 1950, tanszék megszűnése (hallgatók: Cseh-Szombathy, Andorka)

Itt: munkásosztály lekérdezése (1500 kérdőív 150 kérdéssel)

Bibó István munkássága ([A kelet-európai kisállamok nyomorúsága, Zsidókérdés Magyarországon 1944 után](#))

Szociológia – burzsoá áltudomány

a szociológia számára folytonosságot a Központi Statisztikai Hivatal (1867) jelentett

Bibó István (1911.- 1979.) jogász, politikus

1929-től a Szegedi Tudományegyetemen tanul, ahol 1933-ban államtudományi, 1934-ben jogtudományi diplomát szerez. 1933-34-ben Bécsben majd Genfben folytatja tanulmányait. 1938 júniusától bírósági jegyző, majd novembertől az Igazságügyminisztérium tisztviselője. 1937 októberében a Márciusi Front programnyilatkozatának egyik szövegezője, 1944 nyarán békeajánlat-tervezetet fogalmazott. A német megszállás során minisztériumi tisztviselőként menleveleket állított ki egészen október 16-i letartóztatásáig. Pár napos fogsága után bújkálni kényszerült. 1945 márciusától 1947 júliusáig Erdei Ferenc felkérésére a Belügyminisztérium közigazgatási osztályát vezette, a megerendszer reformján dolgozott, a Nemzeti Parasztpárt delegáltja a Jogi Reformbizottságba. Résztvevője a választójogi törvény (1945. évi VIII. tc.) és az 1945. november 4-i választás előkészítésének. Jelentős munkája a Valóság (folyóirat) 1945. októberi számában megjelent A magyar demokrácia válsága című munkája, mely nagy vitát gerjesztett. Ellenezte a magyarországi németek kitelepítését. A II. világháború után a Válasz rendszeres szerzője.

1946 júliusától 1950-ig a Szegedi Tudományegyetem professzora és a Magyar Tudományos Akadémia tagja. Állásának elvesztése után az ELTE Egyetemi Könyvtár könyvtárosa.

1957 elején írta Magyarország és a világhelyzet című tanulmányát, mely német nyelven jelent meg szepember 8-án a bécsi Die Presse napilapban. május 23-án letartóztatták és 1958 augusztusában életfogytiglani börtönre ítélték. Perének harmadrendjű vádlottja volt Göncz Árpád későbbi köztársasági elnök. Állítólag személyesen Nehru indiai elnök közbenjárására álltak el a halálbüntetéstől. Az 1963. évi amnesztiával szabadult, majd nyugdíjazásáig a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában tevékenykedett. Nyugdíjas éveiben fordított, munkáit rendezte, kisebb műveket publikált. Londonban jelent meg 1976-ban A nemzetközi államközösség bénultsága és annak orvosságai tanulmánya angol nyelven. 1979. május 10-én hunyt el Budapesten, az Obudai temetőben temették el, temetésén Kenedi János és Ilyés Gyula mondott beszédet. Ez az alkalom volt a demokratikus ellenzék első nyílt fellépése.

Bibó István
VÁLOGATOTT
TANULMÁNYOK

1935-1944

Magvető Könyvkiadó

Politika elmélet: Bibó István

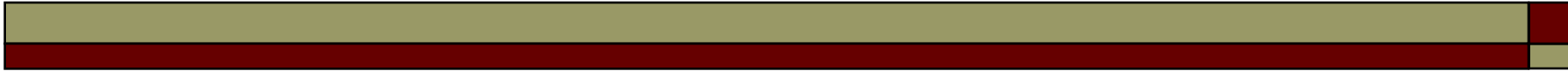
- Fő műveit a kelet-európai államok nyomorúságáról,
- az eltorzult magyar alkatról,
- a zsidókérdésről 1945-49 között írta.

1960-as évek – az
újjáélesztés időszaka

- Politikai enyhülés, puha diktatúra rendszere
 - a marxizmus elméleti kerete, de empirikus feltáró munkája révén szükségképpen öltött kritikai színezetet
-
- Újra intézményesülési törekvések
 - **Első műhelyek:**
 - 1958 – Valóság c. folyóirat
 - MTA Szociológiai Kutatócsoportja (Hegedűs András) 1965 – szervezett intézményi bázis
 - ELTE (Huszár Tibor, Bánlaky Pál), MKKE (Ferge Zsuzsa, Cseh-Szombathy, Andorka) egyetemi tanszékek (Szalai hazatérése, MKKE professzora)
 - Központi Statisztikai Hivatal - társi rétegződés (1963 – Ferge)
 - Első kutatások: jövedelmi kül., társ.i mobilitás, időmérleg, város-faluszociológia, devianciák, lakáskérdés, időskérdés, lakótelepek vizsgálata
 - 1967-ben megalakul az MSZMP Társadalomtudományi Intézete, amelyben már van egy szociológiai részleg
 - posztgraduális szociológusképzés (tanárok: Huszár T, Kulcsár K, Ferge Zs, Szelényi I; hallgató: Kolosi T, Gombár Cs, Böhm A, Pál L, Csákó M, Léderer P, Nagy E)

1970-es évek – az
ellentámadás

- intézményesülési folyamat folytatása (1970):
 - megalakult az ELTE Bölcsészettudományi Karán a Szociológia Tanszék (Huszár Tibor) kísérleti nappali évfolyam is elindult.

 - KSH: társadalmi mobilitás, társadalmi rétegződés és szegénység kutatásával foglalkozó szekció (Andorka Rudolf, Cseh-Szombathy László, majd Kemény István vezetésével).
 - Ugyanakkor:
 - Elbocsátások (Hegedűs András '68 –MTA szoc.kut.csop.)
 - „filozófus-per”: leszámolási eljárás nyomán külföldre kényszerült távozni Heller Ágnes, Kemény István, Szelényi Iván és Konrád György (*Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz*)
 - Egyes témakörök teljes publikációs tilalma (szegénység)
 - Kutatások erős korlátozása
 - A szociológus figurája politikailag gyanús; a szociológia megtűrt tudomány, de használja is
- „...fő fegyverünk az ideológia területén a marxista igazság és annak hirdetése. Sohasem tagadtuk, hogy nem mondunk le az adminisztratív módszerről, a betiltásról sem, ha ez szükséges”²⁴
- Kádár 1972 szeptemberében elhangzott beszéde

Fiozófus-per

Fiozófus-per: egy Huszár Tibor által 1972 nyarán írt szakvéleménnyel vette kezdetét .

A szakvéleményben Huszár Heller Ágnes, Vajda Mihály, Márkus György, Bence György és Kis János műveivel foglalkozik. Mindenekelőtt a Márkus és tanítványai által írt, akkor még nem megjelent könyvre koncentrálok, melynek címe: Hogyan lehetséges kritikai gazdaságtan? (Sokan olvasták a könyvet kézirat formájában, szinte mindenki tudott róla, azonban csak 1992-ben jelent meg.) Huszár kritikájának egyik eleme: számos írásnak a marxizmus antropológiai revíziója a témája; Marx alapvető gondolatait teszik kérdésessé, a szocializmus eszméjét problematizálják.

„...a társadalomtudományok terén az alapjában véve pozitív fejlődés mellett visszás, tudományos közéletünktől idegen jelenségek, megnyilvánulások is észlelhetők. A társadalomtudományok művelőinek egy szűk köre a legutóbbi időben olyan írásokat hozott nyilvánosságra, illetve kívánt publikálni, amelyekben a marxizmus alapfogalmait és megállapításait, valamint mai társadalmunk egyes jelenségeit önkényesen értelmezve, a marxista elemzés látszatát keltve, vagy éppen a marxizmus pluralizálásának jogosultságát hirdetve a marxista–leninista pártok, köztük az MSZMP elméletét és gyakorlatát veszik revízió alá, és a szocializmustól idegen nyugati újbaloldali törekvésektől »eszméket« kölcsönző jobboldali revizionista ideológiai-politikai platformot körvonalaznak” (Kultúrpolitikai Munkaközösség 1973: 160)

Az 1973-74-ben készült három példányban legépelte mű egyikét a rendőrség lefoglalta, szerzőit rövid időre bebörtönözte, majd felajánlotta nekik a kivándorlás lehetőségét. Ezzel Szelényi Iván élt is, Konrád György nem. Kiadás érdekessége, hogy a hazacsempészést megkönnyítendő fűzve, felirat nélküli fehér borítóban jelent meg. (1978: svájci magyar ny. kiadás, 1985: hazai szamizdat)

Az értelmiség, útja a osztályhatalomhoz című könyv, szerzőivel együtt, legendává, a sztálinista uralom elleni lázadás egyik alapkönyvévé vált. **Magyarországon először fogalmazta meg: az osztályellentétek nem tűnnek el, s egy új osztály van alakulóban, amely uralkodó osztályi státusra tör, még az ideológiában uralkodó osztálynak kinevezett munkásosztály felett is.**

"ha van egyáltalán uralkodó osztály a mai kelet-európai társadalmakban, az semmiképpen sem a proletariátus, hanem inkább az értelmiség, ezek a társadalmak semmiképpen nem a proletariátus diktatúrái, hanem inkább egy értelmiségi élcsapat diktatúrái".

Konrad György – Szelényi Iván

**AZ ÉRTELMISÉG ÚTJA
AZ OSZTÁLYHATALOMHOZ**

– Esszé –

Konrád György (1933 –) esszéíró, szociológus

~~1969~~-ben közölte A látogató című regényét, amely nagy sikert hozott számára. Ellenzéki magatartása miatt 1973-ban ügyészi figyelmeztetésben részesült, és eltávolították az állásából. 1977-ben DAAD-ösztöndíjjal Nyugat-Berlinben tartózkodott. **Miután Szelényi Ivánnal együtt megírta *Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz* című könyvét, 1978-tól egy évtizeden keresztül publikálási tilalom alatt állt. Disszidensként Václav Havel, Adam Michnik, Milan Kundera, Pavel Kohout társaságához tartozott.** Ellenzéki évei alatt sokat tartózkodott Nyugat-Európában és Amerikában (többek között New Yorkban, San Franciscóban, Párizsban), 1987 és 1988 között világirodalmat tanított a Colorado Springs-i Colorado College-ben.

1988-ban a Szabad Demokraták Szövetsége alapító tagja. Egyik kezdeményezője a Demokratikus Charta elnevezésű mozgalomnak, amelynek 1993 és 1995 között szóvivője volt.

1989-től 1991-ig a Magyar Napló állandó munkatársa, 1990 és 1993 között a Nemzetközi PEN Club elnöke volt. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia egyik alapítója 1992-ben. 1997 és 2003 között ő volt a Brandenburgi Művészeti Akadémia elnöke Berlinben. Az 1990-es évek óta a Budapesten megjelenő német nyelvű hetilapban, a Pester Lloydban is publikál. Jelenleg az Alexandra Könyvesházban vezet irodalmi beszélgetéseket. A Szépírók Társasága tagja.

Konrád György a rendszerváltás után is gyakran felemelte a szavát társadalmi- és közügyekben, többek között 1999-ben a volt jugoszláviai NATO-beavatkozás vagy a második öbölháború idején.

Eredmények: ('70-es évek vége – a politikai nyomás csökkenése)

Az intézményi keretek megteremtése és működtetése

- Sokváltozós matematikai-statisztikai **módszerek** beillesztése
- nemzetközi szoc. tud. életbe való bekapcsolódás
- 1968 – MTA Szociológiai Kutatócsoport Intézetté alakulása
- 1969 – MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete
- 1978 – **Magyar Szociológiai Társaság** (Szalai Sándor)
- 1970-ben megalakul az ELTE Bölcsészettudományi Karán a Szociológia Tanszék (Huszár Tibor); szociológiai **tanszékek** létesültek (Szeged 1979, Pécs 1981).
- Szociológus **szakképzés** (1971 ELTE levelező 1979 nappali) - a szociológia oktatásának kötelezővé tétele a felsőoktatásban
- 1972 – Szociológia c. folyóirat
- 1978 – MSZT (Szalai Sándor elnökletével)
- **empirikus kutatások:** mobilitás (Andorka Rudolf), értelmiségvizsgálatok (Huszár Tibor), jogszociológia (Kulcsár Kálmán), munkaszociológia (Héthy Lajos és Makó Csaba), társadalmi rétegződés (Kolosi Tamás), értékvizsgálatok (Hankiss Elemér), életmód (Losonczy Ágnes, H. Sas Judit), agrár- és faluszociológia (Márkus István), cigányságkutatás (Kemény István), településszociológia, oktatásszociológia, családszociológia, kommunikáció, egészségszociológia stb.

-
-
- A retorziók is közrejátszottak abban, hogy létrejöjjön egy professzionizált, tudományos intézményrendszer, sajátos nyelvezet, elméleti és módszertani tudáshalmaz
 - ugyanakkor együtt járt a kritikai szociológia visszaszorulásával

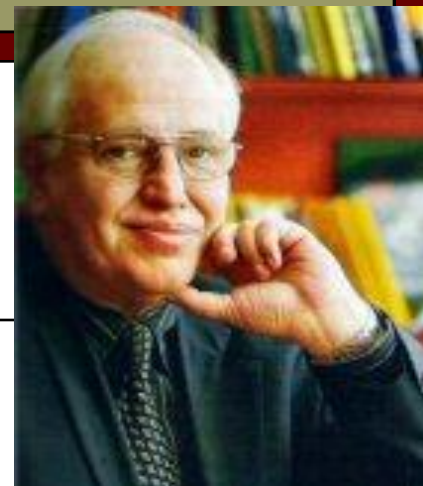
Rendszerváltozás

A magyar szociológia az 1980-as évekre intézményesült és nagymértékben professzionizálódott

1995 - PhD képzés - ELTE és a Közgazdaság-tudományi

Egyetem

TÁRKI (Kolosi Tamás vezetésével) Tóth István György,
Rudas Tamás, Gábos András, Sík Endre, Szívós Péter...
(Társadalomkutatási Informatikai Társulás)

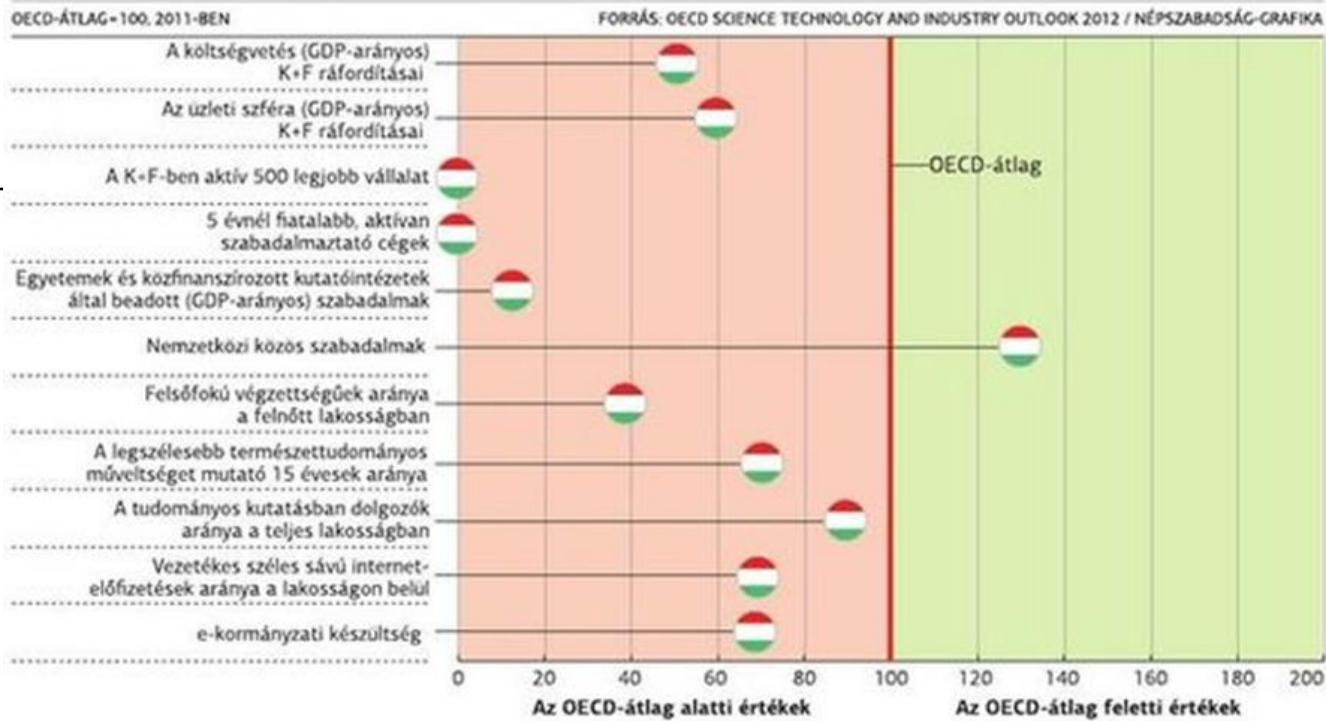
Tabutémák megszűnése
publikációs lehetőségek
külföldi együttműködés
közös kutatások

K+F a GDP 1 %-a alatt

(cél: EU2020 3 %,
magyar vonatkozásban 1,8 %)

Magyarország teljesítménye a tudományban és az innovációban

A jelentés három csoportot különböztet meg. A legrosszabb helyzetbe a dél- és kelet-európai országok kerültek, ahol a jövőben sem várható az üzleti K+F ráfordítások jelentős növekedése. Az észak-európai országokban és Németországban ellenben viszonylag gyorsan kedvező folyamatok indulhatnak az innováció terén, míg az Egyesült Államokban, Japánban, Nagy-Britanniában és Franciaországban bizonytalanok a kilátások.

2010-ben Magyarország teljes, GDP-re vonatkoztatott 1,16 százalékos K+F ráfordítása sem érte el az uniós célokat, bár a jelentés kiemeli, hogy 2005 és 2010 között az érték évi 4 százalékkal bővült, ami az unión belül az egyik legjobb érték volt. A teljes összegen belül 2010-ben az ipar 47, míg a költségvetés 39 százalékkal részesedett.

TÁRKI – Társadalomkutatási Informatikai Társulás 1985

A TÁRKI Társadalomkutatási Zrt. független, magyar tulajdonban lévő kutatóintézet. Tulajdonosai az intézet vezetői és munkatársai. A TÁRKI fő tevékenysége az alkalmazott társadalomkutatás, különös tekintettel a társadalom- és gazdaságpolitikai kutatásokra. Kiemelt kutatási területeinkbe tartoznak a társadalmi rétegződés és mobilitás, a munkaerőpiac, a jövedelmi eloszlás, a fogyasztás és életstílus, valamint a társadalmi attitűdök vizsgálata.

„A TÁRKI több mint 20 esztendeje van jelen a hazai és nemzetközi empirikus társadalomkutatásban. Kiemelt kutatási területeinkbe tartoznak a társadalmi rétegződés és mobilitás, a munkaerőpiac, a jövedelmi eloszlás, a fogyasztás és életstílus, valamint a társadalmi attitűdök vizsgálata. Az utóbbi években egyre nagyobb hangsúlyt kap tevékenységünkben a piac- és marketingkutatás, valamint az egészségügyi kutatások. 2007-ben megalakult a Kopint-TÁRKI Zrt., amely gazdaság- és konjunktúrakutatással foglalkozik. A TÁRKI Zrt. Adatfelvételi Osztálya országos kérdezőbiztosi hálózatot működtet, amellyel rendszeresen vizsgáljuk a lakosság, a háztartások, önkormányzatok és a vállalatok körülményeit, döntéseit, fogyasztói magatartását.

A TÁRKI Adatbank Magyarországon az egyetlen nyilvános társadalomkutatási adatarchívum, amely empirikus társadalomkutatási adatbázisokat, gyűjt, tárol és terjeszt digitálisan a hazai és nemzetközi kutatói és oktatói közösség körében.

Számos nemzetközi kutatási együttműködésben és szervezet munkájában veszünk részt.

A TÁRKI az Adatbank révén tagja az IFDO-nak (International Federation of Data Organization), a CESSDÁ-nak (Council for European Social Science Data Archives), az észak-amerikai ICPSR-nek. Részt veszünk az ISSP (International Social Survey Program) és az ESS (European Social Survey) nemzetközi kutatási programokban. A Luxembourg Income Study a TÁRKI jövedelemfelvételeit használja adatbázisában. A TÁRKI cseh, lengyel partnereivel közösen megalapította a brüsszeli székhelyű CEORG-ot, amely Közép-Európában rendszeresen vizsgálja a közvéleményt. „

<http://www.tarki.hu/hu/about/profile/>

Negatívum:

- ❑ Egyre kevesebb pénz a kutatásra
- ❑ Háttérintézmények összevonása
- ❑ Szponzori megjelentetés
- ❑ Kevés pénz – kevesebb könyv
- ❑ Hosszadalmas út a megjelenésig – aktualitás elvesztése (pályázatok, TÁRKI)
- ❑ pályaelhagyás

Társadalomkutató intézetek

Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet _

Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet _

Információs Társadalom és Trendkutató Központ _

Írástörténeti Kutató Intézet _

KSH Népeségtudományi Kutatóintézet _

Magyar Gallup Intézet _

Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete _

Panta Rhei Társadalomutató Bt. (migráció és a kisebbségek)

Szonda Ipsos _

TÁRKI Rt.

A magyar szociológia tördelt fejlődése

összefoglalás

-
- Századforduló – elindulás (MTT, Huszadik Század)

 I. világháború

- 1930-as évek (szociográfia)

 II. világháború

- 1960-as évek (MTA Szoc. Kut., tanszékek)

 '70-es évek korlátozásai

- Rendszerváltozás

az önálló szociológia kialakulását nehezítő tényezők

- kialakulása egybeesett az államszocialista rendszer konszolidációjával
- nagyrészt nem képzett szociológusok- A "tudományt" a rokon vagy kevésbé rokon tudományterületekről érkezők fokozatosan alakították ki (statisztika, történelem, filozófia stb.) - dominánsakká tudták tenni elméleteiket, módszereiket
- a fennálló politikai rend kritikáját a tudományos élet területén, burkoltan fogalmazzák meg
- 1970-es évek: professzionalizáció
 - inkább a Nyugaton kidolgozott elméleti és módszertani eredmények átvétele és beépítése, mintsem önálló, speciális "magyar szociológia" kialakulása.
- Ezredforduló: veszély a különböző szakszociológiákban való feloldódás